

ritat en un moment donat, o per algun castell-termenat que un petit senyor local poderós aconseguís fer-s'hi admetre; hem vist pel doc. de 1192, que Hinojosa li reconeix un paper important en un moment de la seva història del nostre Règim senyorial, i qui sap si per això el poble tendí a confondre'n el nom amb 'es feu' = la possessió feudal, cens de 1359.

Alfozra: «-- en Campanar de Valencia --- en el lugar llamado *Alfozra*» a. 1156 (MtzFerrando, *Doc. Val.* ACA I, 1156). Pot ser àr. *ḥuṣr*, pl. de *ḥaṣīr* «endroit étroit, prison; surface de la terre; chemin, sentier, série»; arrel *ḥsr* ben descabdellada en *RMa* («comprendre» 87b, «frigidus» 87b, «obsidio», «obsidere» 477.10, 305.11).

ALFULELL

Aplegarem ací una sèrie de grafies i dades parònimes (encara que s'hi mescli algun error de còpia); i d'altra banda crec que s'hi confonen arrels àr. amb f i de velars distintes.

El més segur és de Valldigna: «*Alfulell* era un lloc de 12 cases de moriscos, anex de Benifairó de Valld., amb esgl.; després de l'expulsió quedà despoblat; la nova carta de població, de 1609, l'anomena *Tulell* o *Turell*; se'n conserven ruïnes sota el castell que diuen de la *Reina Mora*; avui a Simat de Valld. una de les pdes. s'anomena encara *Alfulell* (SSiv. 59). En efecte en la meua enq. (1962) vaig recollir-la a Simat en la variant *El Furell* (xxxii, 183.17): és clar que aquelles grafies de 1609 són errors de còpia T- en lloc de F, i que *El Furell* resulta de dissimilació normal *Alfulell* > *El Furell*.¹

Si no fos per la *u* de quasi totes aquestes dades, no vaciària gaire a veure-hi una variant evolutiva del nom de *Filella* poblat d'Urgell, te. Belcaire (E. T. C. I, 265) i de *Firella* paratge de Felanitx, que, com expliquem en el vol. I, 145, apareix ja en doc. de 1253 (amb dissimilació en sentit contrari, *Fillera*). Deuen venir tots plegats de l'àr. *ḥilāl* en el seu nom d'unitat *ḥilāla* ètimon del cast. *ALFILER* (DECH); en el nom de Valldigna hi hauria «genericum» igual que en *alfiler*; el mot àrab pertanyia a llengua general: *RMa* el registra com a trad. de «spina» i «inter» (95b) i Dozy (*Suppl.* I, 388) hi afegeix accs. 'escletxa' i 'una mena de jonc'. Cal apuntar-hi com a representants no menys clars: *Punta del Finell* a Torroja del Priorat (XIII, 99.4), *El Finello* a Borriana (XXIX, 146.8): en els quals la dissimilació ha estat *l-l* > *n-l*.

La *u* d'*Alfulell* causa més escrúpols. Res de l'arbitrarietat que SSiv. s'empassa a galet d'Escolano. Però ja no gosarem rebutjar-lo de pla quan afegeix «otros dicen que de *alfalel* o *alhelel*, *belil* 'el amigo' o 'el justo'». Realment *RMa* porta «amicus, *ḥalil* junt amb l'abstracte *ḥulla*: amicitia» (241.1 i 3, 96ab): estem, doncs, encara dins la mateixa arrel *ḥll*, que ha llançat tentacles molt variats en àrab en diverses direccions: 2 però amb tot això no acabem de trobar base fonètica

(i menys semàntica) ben satisfactòria per a *Alfulell*. A desgrat de tot, encara tenim la impressió que la clau d'*Alfulell* també s'ha de trobar per aquests viaranyos.³ Possiblement un dim. *ḥulājil.

¹ Dades semblants en *GGRV Val.* II: *Alfulell* pda. Simat (p. 170); *Alfudell* (te. id., p. 172), on la *d* podria resultar també de dissim.; o bé err. de còpia; això és el que deu haver-hi en *Alsulell* (p. 173); i en *Alfarell* atribuït a Benifairó en un altre passatge. ² *RMa* en dóna extensions encara més nombroses: «legitimus, licet, uxor; corruptio, acetum, acetositas» 95. — ³ Potser la *u* pot resultar d'una contaminació amb altres arrels. En el *Rept.* trobem d'altra banda *Horlel* i variant *Orleyl* com alq. d'Uixó (475, 466). I *Fula* com alq. de Xèrica (483-484). Car hi ha també en *RMa* (505) un «osca: *falla*» on sembla que tots dos són romànics, per més que aquest *falla* formi un plural *fulūl* (505.7f.), o sigui mossàrab proveït de plural fracte quan s'ajup a l'arabització. Es concebria que si *al-ḥilēl* passà d'«espina» a «escletxa» es vagi refondre amb aquest *al-fulūl* 'les osques', de sentit anàleg.

Alga, Recingle de l'~. A la vall de Laguar, situat a continuació de la *Penya del Corb* (xxxiv, 52.4), veinatge que convida a creure que sigui contracció d'*Aliga* per *àguila*: car en aqueixes valls llunyanes de les platges no podem pas pensar en algues; aqueixa contracció no ens faria gens d'escrúpol si la trobàvem en muntanyes rosselloneses; ací no ho esperariem, però és que potser s'hi encreuaria el nom àrab de l'àguila, que és *ʿuqāb* o alguna de les seves formes flexives o derivades: recordem-nos del nom de guerrers com *ʿOqba* que es deriva del del gran ocell, l'adj. *ʿoqabī* 'aguileño' (PALC); i un dels pl. de *ʿuqba* era *ʿaʿqub*. Doncs *Alga* < *àliga* × *ʿaʿqub*.

Algadins, V. *Aladins*.
Algadir, V. *Algodor*, -óder *Algai*, *Puig* ~, V. *Gai Algaiarens*, V. vol. I, 34.35.

ALGAIDA

Vila mallorquina; no en parlarem en el vol. I i ara hi passem ràpidament, perquè ja és satisfactori el que en diuen *AlcM* etc.

PRON. POP. *algájrə* Consell, Llubí (1964), *algájdə* en el poble mateix (1964). Gentilici *algájrī*, -ins Llubí, Consell.

DOC. ANT. «Alcheria *Algayda*» te. de Montuïri en el *Rept.* (34), *Alguayda* Quadrado, 484. *Algaide* 1546 (bis), *BSAL* v, 314a.

ETIM. *gáida* 'bosc', «nemus» *RMa*. Hi ha un homònim *algájrə* poss. en te. de Son Cervera (Masc. 22D2); però oït amb -d- en el nom de *Can Tomeu d'algájdə*, casa en els afores SE. d'Artà (xli, 192.17).

Derivats en domini cast. *La Algaida*, vast paratge sense poblacions uns 5-15 k. dret al N. de Sanlúcar de Barrameda, a la vora esq. del Guadalquivir. Murc. *algaidonar* (Ga. Soriano).